

Pokojni Kehr je bil tih in krotek človek. Vtopljen v misli, kako izboljšati stanje ljudstva potom naobraževanja, in se nikdar vtikal v politična vprašanja in resno je zavrnil slehernega, komur so rojile take misli po glavi, vedoč, da vestnemu učitelju ne preostaja časa za to, ako mu je mar blagor izročene mladine. Kehr ni bil kričač, niti ni hotel z golimi besedami koristiti svojemu tovarišu. Kar je storil, je bilo preudarjenc, in vodili so ga vselej najblažji nameni, kadar se je poganjal za trpeče sobrate ... Tudi ni Kehr hrepenel po častnih službah in nezasluzenem odlikovanji; kar je dosegel, je bilo zgolj priznanje in nekoliko plačila za njegovo delovanje.

Kehrovi spisi so sad vestnega pripravljanja za nauk in temeljitega preudarka pri nauku. Le zato je mogoče, da so pisane njegove knjige z ono ognjevitostjo, ki oživilja pouk in ne dá prostora suhoparnemu besedovanju. To edino je tudi pripomoglo, da je vsaka njegovih knjig doživela veliko izdaj in se udomačila pri mnogih učiteljih. — Kehr je spisal v Ruhli: „Anweisung zur Behandlung deutscher Lesestücke für eine ungetheilte Schule“. V Waltershausen-u: „Praktische Geometrie für Volks- und gewerbliche Fortbildungsschulen“. „Geometrische Rechenaufgaben für die Oberclasse der Volksschulen, für Gewerbeschulen, sowie für junge strebsame Leute überhaupt“. „Materialien zur Übung im mündlichen und schriftlichen Gedankenausdrucke“. V Gothi: „Christlicher Religionsunterricht in der Volksschule“. (2 zvezka.) V zvezi z Gustavom Schlimbach-om: „Methodik des sprachlichen Elementarunterrichtes“. (Knjiga se zove zdaj: „Der deutsche Sprachunterricht im I. Schuljahre nach seiner historischen Entwicklung, theoretischen Begründung u. praktischen Gestaltung“.) „Praxis der Volksschule“. V Halberstadtu v zvezi z Kriebitzsch-em: „Lesebuch für deutsche Lehrerbildungsanstalten“. „Geschichte der Methodik des deutschen Volksschulunterrichtes. (4 zvezki. 1877—1882).

Tako smo opisali v kratkih potezah delovanje učitelja Kehr-a. Nesmrtno je njegovo ime, in potomci naši cenili bodo delovanje njegovo!

H. P.

## Spomenica,<sup>\*)</sup>

katero so slovenski državni poslanci dné 30. januvárijá t. l. izročili naučnemu ministru.

Spomenica ta obsega v kratkih potezah vse šolske težnje Slovencev oziroma istrskih Hrvatov. — Gledé ljudskih šol sklicuje se spomenica na utemeljene pritožbe potom prošenj, interpelacij in ustnih pritožeb poslancev pri dotičnih obravnava izrečenih, deloma javno, deloma zaupno. Vkljub temu pa se mora še danes z globokim obžalovanjem izreči, da se še veliko krogom slovenskega, oziroma hrvatskega prebivalstva izrekoma na Primorskem in Koroškem sila občutljivo prikrajšava sad ljudsko-šolskega poduka s tem, da se drug deželni jezik kot materni jezik za učni jezik v prvo vrsto stavi.

In vender je najvišjemu naučnemu opraviteljstvu, izrekoma pri imenovanji vplivnih nadzornikov, pa tudi po neposrednjem vplivanji na odgojo in delovanje učiteljskega osebja in pa na sklepanje deželnih šolskih oblastnij, kakor se je to na pr. z uspehom zgodilo gledé nove nemške ljudske šole v Ljubljani, v stanu in na korist ljudskega izobraževanja tudi vezano — strogo na to paziti, da se načelo podučevanja v lastnem maternem jeziku šolskih otrok tudi Slovincem, oziroma Hrvatom, nasproti v naših javnih ljudskih šolah ne žali.

\*) Po naključbi nekoliko zakasnjeno.

Dotične napake imajo žalibog še sila veliko in hudih nasledkov, na Primorskem so pa še tudi nevarne zato, ker se po njih stranka obstanku države nevarna v svojem razvoju podpira. Sila je tedaj, da se te napake brez zamude odpravijo.

Gledé srednjih šol sklicuje se spomenica v prvi vrsti na užé storjene sklepe državnega zbora na drobno utemeljene v priloženih prilogah št. 540 in 873 stenografičnih zapisnikov, v katerih sklepih je bilo c. kr. vladi naročeno, ustanoviti oziroma prestrojiti slovenske (oziroma hrvatske) pripravnice v Mariboru, Ljubljani in v Gorici, oziroma slovenske paralelke na gimnazijah v Mariboru, v Celji, Gorici, Trstu in Paznu. — Ker so te tirjave v dotičnih poročilih na drobno utemeljene, bilo bi odveč, užé navedene razloge še enkrat ponavljati posebno zato, ker je ministerstvo samo v svojem razpisu z dné 22. julija 1882, št. 10820 „**gledé slovenskih učencev spoznalo potrebo ustanovitve takega podučevanja na onih gimnazijah, ki so za-nje odločene**, da držé se splošnega namena gimnazije, vsak učenec zadobi potrebno izobraženje pred vsem v svojem maternem jeziku, potem pa v nemščini takó, da za znanstveno učenje najprej na vseučilišči zadobi popolno pripravnost.

Gledé pripravnic naglašá dalje spomenica kot naravno potrebo, da mora na njih učni jezik vsaj prevladajoč biti oni, ki je materni jezik onih otrok, za katerih podučevanje so pripravniki namenjeni in iz tega sledé tirjave:

da je učni jezik na učiteljskih v Ljubljani in Mariboru pa v Gorici in Kopru slovenski, oziroma na zadnjih dveh tudi hrvatski in laški, da se ima pa na prav tisti način skrbeti za slovensko prebivalstvo Koroške, ako se hoče, da ljudski učitelji zadostujejo svojemu imenitnemu poklicu. Pri tem smel bi se nemški poduk priznati le malo učnim predmetom.

Gledé gimnazij zadostovalo je sploh naglašati, da vender ne bode lahko mogoče, s Slovenci, zunaj Kranjske živečimi, izrekoma na gimnazijah v Mariboru, Celji, Gorici in Trstu, ravno takó s Slovenci na Koroškem in pa s Hrvati na gimnaziji Pazenski drugače ravnati kakor s kranjskimi, in pa jim še dalje odrekati načeloma priznane pravice do maternega kot učnega jezika.

Dalje sklicuje se spomenica na potrebne pogoje učiteljev, knjig in učencev, katerih obilnost je na drobno dokazana v navedenih prilogah.

O številu učencev pa se navaja, da jih je bilo leta 1883/4. na gimnaziji Ljubljanski 514 Slovencev (162 Nemcev), na Novomeški 123 Slovencev (8 Nemcev), na Kranjski 111 Slovencev (— Nemec), na Mariborski 152 Slovencev (141 Nemcev), na Celjski 172 Slovencev (122 Nemcev), na Goriški 150 Slovencev (45 Nemcev, 133 Lahov), na Tržaški 117 Slovencev (138 Nemcev in 128 Lahov), kar zadosti utemeljuje tirjatev za napravo slovenskih paralel na državnih gimnazijah v Mariboru, v Celji, Gorici, Trstu in hrvatskih na gimnaziji Pazenski počenši z l. 1885/6., posebno ker bi to državi ne prizadelo pomenljivih stroškov. — Gledé nadaljevanja poduka v slovenščini na gornji gimnaziji Ljubljanski izreči je opravičena želja, da se užé zato, da učenci onega ne pozabijo, kar so se naučili v spodnji gimnaziji, razun slovenščine podučuje še nekaj družih učnih predmetov, na pr. grščina, zgodovina ali latinščina v slovenskem učnem jeziku.

Gledé učnega jezika na realkah, katere Slovenci obiskujejo, veljá vsaj večidel vse pri gimnazijah navedeno in je izdatnejše podučevanje v slovenščini potrebno z ozirom na najpogostnejši prihodnji poklic učencev na realkah in pa z ozirom na sosedščino z južno-iztočnimi slovanskimi deželami.

Gledé vseučilišč omenja spomenica gotovo skromno željo, da naj bi se na pravoslovskem oddelku Graškega vseučilišča ustanovile nekatere slovenske stolice, kakoršne so užé bile, ako se hoče, da se naravno in postavno utemeljena tirjatev slovenskega ljudstva po rabi slovenskega uradnega jezika tudi samo le v prometu s slovenskimi strankami kedaj uresniči.

(Po „Nov.“)

## D o p i s i.

**Iz Krškega okraja.** Pri našem c. kr. okrajnem šolskem svétu storil se je bil še lani sledeči predlog: »V smislu §. 48. in 49. postave z 29. aprila 1873. l. so se uredile šolske občine pred 10. leti. Vodilne misli pri tej uredbi so bili §. 8., 9., 10., 11. iste postave; razen tega se je pa še oziralo na §. 1. istega zakona, iz katerega se je sklepalo, da bi se otroci, ki so od šole pol milje oddaljeni, ne bi smeli vsolati. Večinoma so v tem okraji šolske občine tudi tako urejene, da čez pol milje oddaljene vasi in hiše niso vsolane. Pred 10. leti, ko so se šolske občine uredile bile, vpeljana je bila še šolnina, ki se je pobirala le od staršev vsolanih občin; takrat je veljal tudi princip celoletnega in celodnevnega pouka, zlasti se ni dopuščalo, da bi se na večrazrednicah uvelo poludnevno poučevanje. V 10. letih so se razmere bistveno izpremenile: šolnina se je odpravila, naložila splosna šolska naklada za vse davkoplačevalce, in priporočil se je po postavnem potu princip poludnevnega poučevanja. Če se je že pred vpeljavo splošnega šolskega davka skrbelo, da bi se tudi v neugodnih krajevnih razmerah vendar še v smislu §. 2. iste postave skrbelo z ekspoziturnimi ali z izpostavljenimi šolami za splošni pouk, treba je dandanes z vso vestnostjo na to delati, da se bodo vsi otroci udeleževali šolskega pouka, če ne celoletno in celodnevno, vsaj poluletno in poludnevno ali kar nekaj dni v tednu skozi celo leto, ali pol leta.

Da bi se vsaj v 10. letih doseglo, da bodo vsa za šolo ugodna mladina tudi v šolo hodila, predlagamo sledeče: Zdanja uredba šolskih občin naj se s pomočjo krajskih šolskih svetov, šolskih vodstev, občinskih in cerkvenih predstojništev pregleda in na novo sestavi. Oménjene korporacije naj se tedaj pozovejo, da bi po dobrem preudarku z ozirom na opravičenje želje ljudstva poročale:

1. Katere občine, vasi ali deli vasi (hiše) so vsolane v dotično šolo? 2. Katere vasi ali deli vasi naj bi se izsolale in kam naj bi se vsolale? 3. Katere vasi ali hiše naj bi se od drugod vsolale? 4. Katere vasi ali hiše v župnini ali politični občini niso bile nikamor vsolane (t. j. iz katerih vasi ali hiš niso otroci nikamor v šolo hodili), in kam naj bi se vsolale? 5. Ali kaže pri novi uredbi šolske občine obstoječo šolo razširiti ali pa število razredov zmanjšati? 6. Kje v župnini ali šolski občini bi bilo potrebno novo šolo ustanoviti in s koliko razredi, oziraje se na to, da obstoječa šola ostane na svojem mestu? 7. Ali bi kazalo v šolski občini ustanoviti za oddaljene otroke ekspozituro ali izpostavljeno štacijo v smislu §. 2. postave od 29. aprila 1873. l., in kje? 8. Ali ne bi zadostovalo, da bi jako oddaljeni učenci trikrat ali dvakrat na teden v šolo prihajali? 9. Ali je znan še kakšen drug način, po katerem bi se z neprevelikimi stroški doseglo, da bi vsi za šolo ugodni otroci mogli deležni postati šolskega pouka?

C. k. okrajni šolski svét je bil bistveno s tem zadovoljen in sklep bi se moral že zvrševati. Prišel je pa mej tem čisto sličen ukaz od sl. c. k. deželnega šolskega sveta. Vsled tega so se popisale najprvo vse obstoječe šolske občine in šole. — Postavno uravnanjih šol je v našem okraji 23, in sicer ena čvetorazrednica, 4 trirazrednice, 7 dvorazrednic, ostale so enorazrednice. Za silo imamo dve šoli, ki utegneta kot taki nekaj časa še ostati; kajti ena od teh občin (pri sv. Duhu) si zdaj šolskega poslopja ne more postaviti, ko cerkev zida, druga (na Svibnem) pa ima za učitelja kaj izvrstnega župnika.

V 2. točki je bil ukaz sl. c. k. deželnega šolskega sveta kaj imeniten, ko je veleval nasvetovati nove šolske občine, oziroma podružnice že obstoječim šolskim občinam. Kolikor sem poizvedel, nasvetovalo se je posebno v našim okraji več potrebnih novih šol, kajti skoro nikjer ni tako veliko zelo obsežnih župnijskih občin, ki ima samo po eno šolo brez vsake podružnice. Zato so se pa nasvetovali v Leskovski župnini dve novi šoli (v Velikem Podlogu in Senušah), v Cerkljanski župnini ena (na Skopicah), v župniji sv. Križa dve (v Črneči vasi in Bušeci vasi), v Št. Jarnejski župnini tri (v Orahovici, v Pletarjah in na Golem), v Škocijanski župnini dve (v Telčah in na Hrvatskem brodu). V Trebelnski župnini bi bilo treba 2—3